

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 33 Volume: 7 Issue: 33

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ERZURUM'DAKİ UYUŞTURUCU TİCARETİNİN ANALİZİ; SUÇ ŞÜPHELİLERİ, SUÇ YAPILARI VE SUÇ OLAYLARI

ANALYSIS OF DRUG DEALING IN ERZURUM: CRIMINAL SUSPECTS, CRIMINAL STRUCTURES, AND CRIMINAL CASES

Musa KARAKAYA*

Öz

Uyuşturucu içerikli faaliyetler esas itibarı ile dört temel faaliyeti bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar; uyuşturucu madde üretimi, uyuşturucu madde nakli, uyuşturucu madde dağıtımı ve satışı ve uyuşturucu madde kullanımınıdır. Bu çalışma Erzurum'da 2010-2012 yılları arasında soruşturma yürütülmüş uyuşturucu madde sokak satışı yapan 19 suç yapısını içermektedir. Yapılan çalışmada incelemeye tabi tutulmuş olan yapılar çoğunluğu esrar maddesi ve bir kısmı ecstasy maddesi ticareti yapan suç oluşumlarıdır. Çalışmada kullanılan bilgiler soruşturma belgelerinin incelenmesi suretiyle elde edilmiştir. Soruşturma belgeleri üç ana başlık altında incelemeye tabi tutulmuştur; suç şüphelileri, suç yapıları ve suç olayları. Soruşturma sonucunda; Erzurum'da uyuşturucu madde ticaretinin çoğunlukla Yakutiye ilçesinde gerçekleştirildiği, uyuşturucunun çoğunlukla Bingöl ilinden temin edildiği ve göçün Erzurum'da gerçekleştirilen uyuşturucu madde ticareti için bir etken olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Madde, Sokak Satıcıları, Uyuşturucu Madde Ticareti.

Abstract

Drug related activities include four basic types of criminal cases. Those are; drug production, drug smuggling, drug dealing and drug use. This study includes investigative works carried out in Erzurum between years 2010-2012 regarding 19 different drug dealing structures. Most of the structures in this study engaged in cannabis trafficking and some of them were ecstasy sellers. The information in this study obtained from the examination of documents related to the investigations. The investigation documents were analyzed under three main headings; characteristics of criminal suspects, criminal structures and criminal cases. As a result, it was found that drug dealing in Erzurum mostly committed in Yakutiye district, Bingöl is the basic source of cannabis for the drug dealers, and migration is not a factor for drug dealing in Erzurum.

Keywords: Illicit Drug, Drug Dealers, Drug Dealing.

Giriş

Uyuşturucu kaynaklı faaliyetler günümüzün en önemli sorunları arasındadır, çünkü uyuşturucu pek çok yönü (sosyal, kamusal, hukuki, idari, iktisadi ve sağlık) olan bir olgudur ve birbirinden farklı fakat iç içe olan yönleri ile bireyleri ve dolayısı ile de toplumları etkileyebilmektedir. Uyuşturucu madde kullanıcıları, kullandıkları maddenin etkisi ile veya uyuşturucu madde temini maksadı ile suça karışabilmekte ve/veya toplumsal huzursuzluk oluşturabilmektedir. Bunun yanında uyuşturucu madde ticaretinin terörün veya yasadışı faaliyetlerin finansmanını oluşturduğu günümüzde kabul gören bir gerçek haline gelmiştir.

* Dr., Güvenlik ve Stratejileri Yönetimi Uzmanı, Emniyet Genel Müdürlüğü

2012 Dünya Uyuşturucu Raporuna göre dünya nüfusunun %5'i (yaklaşık 230 milyon kişi) 2010 yılı içerisinde herhangi bir uyuşturucu madde türünü en az bir kez kullanmıştır ve yine aynı rapora göre uyuşturucu kullanımı tüm dünyada düzenli bir şekilde artış göstermektedir. Raporda, her yıl tüm dünyada yaklaşık 200.000 kişi uyuşturucudan doyalı hayatını kaybettiği ifade edilmiştir. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) tarafından hazırlanan 2012 Uyuşturucu Raporu'nda 16 Avrupa ülkesinde esrar kullanımına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Raporda, pek çok Avrupa ülkesinde esrar kullanımının genel nüfus ve okul araştırmalarında artışının gözlemlendiği ifade edilmiştir. Rapora göre Avrupa'da 15-64 yaş arası yaşam boyu esrar kullanıcısı oranı %23.7 (80,5 milyon) ve son yıl içerisinde esrar kullanıcı oranı %6.8 (23 milyon)'dir. Bu oranların 15-34 yaş arasında çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

Uyuşturucu tüm dünyü ülkeleri için sorun oluşturması ile birlikte aynı zamanda ülkemiz için de ortak ve en önemli bir sorunu haline gelmektedir. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) tarafından hazırlanan 2012 Türkiye Uyuşturucu Raporu'nun ilgili bölümünde 2011 yılı itibarıyla madde bağlantılı suçlardan cezaevinde bulunan şahısların cezaevlerinde bulunan tüm şahısların %18,38 (23.638)'ini oluşturduğu ve bu kapsamda da ilk sırada yer alan suç türü olduğu ifade edilmiştir (Ünlü ve Görücü, 2012). Aynı raporda Türkiye'de uyuşturucu madde kullanım yaygınlığının ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiş çalışmaya ilişkin bilgilere de yer verilmiştir. Çalışma 20 farklı ili ve 8045 kişiyi kapsamaktadır. Çalışmaya göre Türkiye'de 15-64 yaş grubu bireylerde herhangi bir yasa dışı uyuşturucu maddenin en az bir kere kullanım oranı %2,7(erkeklerde %3,1, kadınlarda %2,2)'dir. Madde kullanımının 15-34 yaş grubu yetişkinlerde, 15-64 yaş grubuna göre daha yaygın olduğu (%3,0) görülmektedir (Tunçoğlu, 2012).

Uyuşturucu maddenin oluşturduğu zararların önlenmesi amacıyla yürütülen önleyici faaliyetlerin yanı sıra kolluk tarafından yürütülmüş suç soruşturmaları da uyuşturucu ile mücadelede önemli bir unsurdur ve bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Türkiye'de kolluğun yürütmüş olduğu soruşturmalar genel olarak incelendiğinde uyuşturucu madde ticareti yapan bireylerin ticaretini yaptıkları uyuşturucu maddeye ve ticaret şekillerine göre farklılık gösterdiği gözlemlenmektedir. Ticareti yapılan uyuşturucu maddeler genel olarak afyon türevleri, kenevir türevleri, koka türevleri ve sentetik maddeler olarak sınıflanırken (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2012 Yılı Faaliyet Raporu) maddelerin temin edilebilme güçlüğü ve fiyat farkı bu farklılıktaki temel unsurlardan bazılarıdır. Uyuşturucu madde kavramı esas itibarı ile dört temel faaliyeti ve buna bağlı olarak da dört temel grubu bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar; uyuşturucu madde üretimi ve üreticileri, uyuşturucu madde nakli ve kuryeler, uyuşturucu madde satıcısı ve sokak satıcıları ve uyuşturucu madde kullanımı ve kullanıcılarıdır. Faaliyetler ve gruplar iç içedir ve bir şahıs aynı zamanda her dört grubun da üyesi olabilmektedir (Gökçeğöz ve Usta, 2012).

Bu çalışma 2010 ve 2012 yılları arasında Erzurum il merkezinde meydana gelen uyuşturucu madde ticaretine ilişkin verileri içermektedir. Çalışmada analize tabi tutulan bilgiler 2010-2012 yılları arasında Erzurum'da kolluk tarafından uyuşturucu madde ticareti yapan yapılara yönelik olarak yürütülmüş soruşturmaların tamamından elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu çalışmada ele alınacak soruşturmalar, uyuşturucu ticaretini büyük oranda perakende satış yaparak gerçekleştiren ve kenevir türevi olan "esrar" maddesi ve sentetik madde türü "ecstasy" maddesinin ticaretini yapan birey veya gruplardır. Bu şekilde suç faaliyeti gösteren bireyler halk ve kolluk arasında "sokak satıcısı" veya "torbacı" olarak da tanımlanmaktadır. Yapılmış olan bu çalışma üç ana başlık altındaki incelemeleri içermektedir;

- Suç şüphelilerinin genel özellikleri,
- Suç yapılarının genel özellikleri,
- Suç faaliyetlerinin genel özellikleri.

1. Literatür Taraması

Uyuşturucu madde içerikli olarak daha önce yapılmış olan çalışmalarda ulaşılmaya çalışılan ve üzerinde analizlerde bulunulan hedef kitleler genel olarak uyuşturucu madde

kullanıcıları ve satıcıları olmak üzere iki gruptur. Çalışmaların pek çoğu ise uyuşturucu madde kullanıcıları üzerinedir ve uyuşturucu madde satıcılarına yönelik olan çalışmalar diğer gruba kıyasla oldukça kısıtlıdır.

Bu çalışmanın da konusu olan uyuşturucu madde ticareti ve uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara yönelik yapılan çalışmalarda uyuşturucu madde ticaretinin ortaya çıkardığı birey profili üzerinde durulurken (Atkyns ve Hanneman, 1974; Tewksbury ve Mustaine, 1998; Sales ve Murphy, 2007; Ünlü ve Evcin, 2011; Karakaya, 2013), suçun işleniş biçimi (Coomber ve Maher, 2006; Jacinto, Duterte, Seals, ve Murphy, 2008; Sales ve Murphy, 2007; Ünlü ve Evcin, 2011; Karakaya, 2013) işlenen suç algısı (Atkyns ve Hanneman, 1974; Sales ve Murphy, 2007; Jacinto vd., 2008) ve uyuşturucu madde ticareti ile diğer suçlar arasındaki ilişki diğer bir kısım araştırma konuları arasındadır (Fagan, 1989; Blumstein, 1995; Denton ve O'Malley; 2001; Coomber ve Maher, 2006).

Atkyns ve Hanneman (1974) uyuşturucu madde ticareti ve uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslar üzerine ABD'de yaptığı çalışmada, uyuşturucu madde ticareti yapan şahısların özelliklerine şöylece ortaya koymuştur; uyuşturucu madde ticareti yapan bireyler büyük oranda (%80) 20-25 yaş aralığında, %82'si kolej eğitimi almış veya almakta, % 58'i işsiz, % 47'si 17-18 yaşlarında uyuşturucu madde ile tanışmış, % 31'i başka bir suçtan ceza almış kişilerdir. Aynı çalışmaya göre şahısların % 50'sinin uyuşturucu madde satışındaki birincil motivasyonları kendileri için ücretsiz uyuşturucu madde temin edebiliyor olmalarıdır. Çalışmada yer alan uyuşturucu madde satıcılarının % 24'ü kendilerinin uyuşturucu madde satıcısı olduğunun hemen kabullenirken çoğunluk için (% 58) bu kabullenme süresi 1 yılı bulabilmektedir ve kimi şahıslar ise bu suçlamaya hiçbir şekilde kabul etmemektedir. Yapılan çalışmada uyuşturucu madde satıcısı olan şahısların uyuşturucu madde ile tanışmasında büyük oranda (% 84) arkadaşlarının etkili olduğu görülmektedir.

Tewksbury ve Mustaine (1998)'nin çalışması ise ABD'de uyuşturucu madde ticareti yapan kolej öğrencileri üzerinedir. 8 eyaletten 1531 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada uyuşturucu madde ticareti yaptığını belirten bir alt grup bulunmaktadır. Çalışmaya göre;

- Uyuşturucu madde satan bireylerin erkek olması ve bir başkası ile birlikte yaşaması daha muhtemeldir
- Uyuşturucu madde kullanan bireylerin uyuşturucu madde ticareti yapma ihtimali daha yüksektir
- Uyuşturucu madde satıcılarının diğer suçları işleme oranları diğer öğrencilere kıyasla daha yüksektir
- Uyuşturucu madde satıcılarının bir başkasını silahla tehdit etme veya silahla tehdit edilme oranı daha yüksektir
- Uyuşturucu satan kolej öğrencileri orta sınıf kişilerdir ve kenar mahallerde oturmamaktadır.

Sales ve Murphy (2007)'nin çalışması ecstasy satışı yapan bireylerin işledikleri suç yaklaşımaları ve suçun işleniş biçimi üzerine olan bir çalışmadır. Araştırmada Ulusal Uyuşturucu Enstitüsü (National Institute of Drug Abuse)'un verileri çerçevesinde 120 uyuşturucu madde satıcısı ile mülakatlar yapılmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin;

- % 76'sının bay, % 23'ü bayan ve % 1'i eşcinsel olduğu,
- 19-53 yaş aralığında oldukları ve yaş ortalamalarının 27 olduğu,
- % 79,2'si bekar, % 15,8'inin evli veya kız arkadaşı ile yaşadığı ve % 5'inin boşanmış olduğu,
- Eğitim durumlarının yüksek olduğu ve % 93,3'ünün en az lise eğitimi aldığı,
- Lise eğitimi almış bireylerin % 43,8'inin kolej eğitimi, % 8,9'unun yüksek okul eğitimi, % 27,7'sinin üniversite eğitimi ve % 6,3'ünün lisansüstü eğitim aldığı,
- % 77,5'inin bir işte çalıştığı ve aylık gelirlerinin 60 \$ ve 10.000 \$ arasında değiştiği (ortalama olarak 2100 \$),

- % 34,2'sinin çocukken ve % 45'inin ise yetişkinken tutuklandığı tespit edilmiştir.

Sales ve Murhpy (2007)'nin çalışmasındaki bulguları ise şu şekildedir: Satıcıların beyan ettikleri uyuşturucu madde ticaretinden elde ettikleri gelir 10 \$-8500 \$ aralığındadır ve % 41,7'si 1000 \$ ve üzerinden gelir elde ettiğini beyan etmiştir. Bireylerin % 53,3'ü birden fazla tür uyuşturucu madde satmıştır ve katılımcılara uyuşturucu maddeyi genel olarak kime sattıkları sorulduğunda % 55,8'i arkadaşlarına, 27,5'i daimi müşterilerine, % 9,2'si yaşlılarına, % 5,8'i yabancılara ve % 0,16 ise ailesi veya sevgilisine sattığını ifade etmiştir. Satıcıların kendilerini uyuşturucu madde satışı konusunda nasıl gördükleri sorulduğunda ise % 54,2'si kendisini düşük seviye, % 28,3'ü orta seviye, % 4,2'ü yüksek seviye satıcı olarak görmektedir ve % 13,3 ise kendini uyuşturucu satıcısı olarak görmemektedir.

Jacinto vd. (2008) çalışması ise uyuşturucu madde satıcılarının faaliyet biçimine yönelik olarak yapılan bir çalışmadır ve araştırmacılar çalışmalarında ecstasy hapların satıcılarını incelemişlerdir. Uyuşturucu madde satıcıları ile yapılan mülakatları içeren çalışmaya 80 uyuşturucu madde satıcısı katılmış ve yapılan çalışmada uyuşturucu madde satıcılarının % 93'ünün sattığı uyuşturucu maddeyi daha önce kullandığı görülmüştür. Mülakatlardan elde edilen sonuçlara göre çalışmada uyuşturucu madde satışına üç temel şekilde başladığı tespit edilmiştir; a) Arkadaşlarına temin ederken peyderpey satmaya başlama (% 38), b) Zaten uyuşturucu madde satarken, ecstasy hapları "yeni bir ürün" olarak satmaya başlama (% 28), c) Uyuşturucuyu (ecstasy) beğendiği için ve kar elde edebileceği düşüncesi ile satmaya başlama (%34). Yine Jacinto vd. (2008)'nin çalışmasında uyuşturucu satıcılarına kendilerini uyuşturucu madde satıcısı olarak görüp görmedikleri sorulmuş ve % 76'sı kendisini uyuşturucu madde satıcısı olarak görmediğini ifade etmiştir.

Coomber ve Maher (2006) tarafından yapılan çalışma Avustralya Sydney'de uyuşturucu madde ticareti yapan ve iki farklı bölgede faaliyet gösteren 32 eroin ve/veya kokain satıcısını içermektedir. Çalışmaya katılan satıcıların % 22'si bayandır. Satıcıların yaşları 20-51 aralığındadır ve yaş ortalaması 29'dur. Satıcılar ortalama olarak 7 yıldır uyuşturucu madde satıcılığı yapan bireylerdir ve yine ortalama olarak 15 yaşında okuldan ayrılmışlardır.

Uyuşturucu madde kullanımı ve suç ilişkisini araştıran çalışmalarda, iki değişken arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varan çalışmalar mevcuttur (Jarvis ve Parker,1989; Hunt, 1990; Huizinga, Loeber ve Thornberry, 1993; Alliasarov, Bakiev ve Kaplan, 2010; Payne ve Gaffney, 2012; . Gately, Fleming, Morris ve Robyn, 2012) fakat uyuşturucu madde satıcılığı nedeniyle işlenen diğer suçları inceleyen çalışmalarda ise her ne kadar uyuşturucu madde satıcılarının daha önceden suç işlemiş olan şahıslardan olduğu görülmüşse de işlenen suçun uyuşturucu madde satışı ile ilişkilendirilmesi ya mümkün olmamış ya da zayıf bir ilişki olarak tespit edilmiştir. Örneğin Coomber ve Maher (2006) tarafından yapılan çalışmada Avustralya Sydney'de uyuşturucu madde ticareti yapan sokak satıcıları ile yapılan mülakatlarda şahıslar uyuşturucu madde nedeniyle şiddet içeren eylemlerde bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. Şahıslara göre uyuşturucu madde sattıkları bireylere karşı şiddet göstermeleri "müşterilerini kaçırmaktır" ve uyuşturucu madde satan diğer gruplarla da bir sorunları bulunmamaktadır.

Fagan (1989)'ın çalışması ise sokak çetelerinin özellikleri, uyuşturucu madde satışı, uyuşturucu madde kullanımı ve diğer suçlarla uyuşturucu madde ilişkisi üzerinedir. Yapılmış olan çalışma 1984-85 yılları arasında yapılan mülakatları içermektedir. Çalışmaya 151 çete üyesi katılmıştır ve katılımcıların yaş aralığı 13-20'dir. Çalışmaya göre uyuşturucu madde kullanımı çete üyeleri arasında çok yaygındır. Her ne kadar uyuşturucu madde ve suç birlikte işlense de ve çeteler uyuşturucu madde satıcılığına bir şekilde bulaşmış olsa da uyuşturucu kullanımı veya satışı onların şiddet içerikli eylemleri ile doğrudan ilişkilendirilememiştir.

Denton ve O'Malley (2001) tarafından yapılan çalışma ise uyuşturucu madde ticareti ve mala karşı suçlar arasındaki ilişkinin incelenmesine yöneliktir. Araştırmacılar, çalışmalarını 16 uyuşturucu madde ticareti yapan ve bu konuda profesyonel olan bayanlarla gerçekleştirmişlerdir. Çalışmaya katılan bütün uyuşturucu satıcıları, uyuşturucu madde satışına uyuşturucu kullanırken başlamışlardır ve hepsi de uyuşturucu madde ticaretinde oldukça "başarılidir". Araştırmaya göre değişik nedenlerden dolayı bireylerin uyuşturucudan elde

ettikleri net gelir tespit edilememektedir ve gelirler zamanla değişebilmektedir. Satıcılar birbirlerini bir şekilde bilmekte veya tanımaktadırlar. Çalışma sürecinde iki önemli tespitte bulunulmuştur: Birincisi, uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslar elde ettikleri gelirleri sadece uyuşturucu madde satışından değil, aynı zamanda diğer suç türlerinden (hırsızlık, dolandırıcılık, yağma vs.) de elde ettiği fakat pek çoğunun bu tarz suçları uyuşturucu madde ticaretinden önce de işlediğidir. İkinci bulgu ise, uyuşturucu madde ticaretine başladıktan sonra uyuşturucu madde ticareti yapan bireylerin diğer suçları işlemede daha çok başarı elde ettikleridir. Çalışmada ulaşılan sonuç ise uyuşturucu madde ticareti ve mala karşı suçların doğrudan ilişkili olmadığı fakat her iki suç türünün de fırsat, beceri, bilgi ve irtibat açısından birbirini destekleyen ve geliştiren özelliklere sahip olduğudur.

Türkiye’de uyuşturucu ticaretine yönelik olarak yapılmış olan bilimsel çalışmanın sayısı oldukça sınırlı düzeydedir. Bu alanda yapılmış çalışmalardan birisi İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir. Ünlü ve Evcin (2011) tarafından yapılan çalışmada İstanbul’da bulunan sokak satıcılarının demografik özellikleri üzerinden sokak satıcısı profili ortaya konmaya çalışılmış ve bununla birlikte sosyo-ekonomik ve çevresel faktörlerin sokak satıcıları üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Yapılmış olan çalışmada cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, doğum yeri, nüfus kaydı ve ikamet edilen ilçe değişkenleri temelinde İstanbul için uyuşturucu madde satıcıları incelemeye tabi tutulmuştur. Çalışma neticesinde uyuşturucu madde satıcısı olan 845 şahsın büyük çoğunluğunun erkek olduğu ve yaş ortalamalarının 32 olduğu tespit edilmiştir. Sokak satıcılarının eğitim durumunun oldukça düşük olduğu % 70,4’ünün ilköğretim mezunu veya terk olduğu ve bunun yanında şahısların düzenli bir geliri ve mesleklerinin olmadığı görülmüştür. Şahıslar her ne kadar büyük oranda İstanbul doğumlu şahıslar olsalar da nüfus kayıtları incelendiğinde kişilerin ailelerinin göçle İstanbul’a geldiği tespit edilmiştir. Şahısların suç kayıtları incelendiğinde ise % 52,4’ünün başka suçlardan kayıtlarının olduğu görülmüş fakat işlenen suç türü ve uyuşturucu madde ticareti arasında ilişkilendirme yapılamamıştır. Ulaşılan bir diğer bulgu ise şahısların ikamet yerlerine yakın bölgelerde uyuşturucu madde ticareti yaptıklarıdır.

Türkiye’de uyuşturucu madde ticareti yapan bireylere yönelik olarak yapılan bir diğer çalışma ise Karakaya (2013)’nin çalışmasıdır. Yapılan çalışmada Erzurum’da faaliyet gösteren ve uyuşturucu madde ticareti yapan beş suç örgütü yapısı, örgüt mensuplarının ve suç içerikli olayların özellikleri çerçevesinde incelemeye tabi tutulmuştur. Bahse konu çalışmada narkotik suç örgütü yapılarının gevşek bir hiyerarşiye dayandığı görülmüş, örgütü birbirine bağlayan en önemli unsurun uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelir olduğu değerlendirilmiş, örgüt liderliği ve yöneticiliğinin uyuşturucu madde temin edebilme kabiliyetine göre şekillendiği tespit edilmiş ve örgüt içerisi disiplini sağlayıcı herhangi bir yaptırım mekanizmasının var olmadığı anlaşılmıştır.

2. Yöntem

Yapılan araştırmada, Erzurum’da 2010-2012 yılları arasında uyuşturucu madde ticareti yapan yapılara yönelik 26 suç soruşturması olduğu tespit edilmiştir ve bu soruşturmalardan 19’u kolluğun aktif takibini içermektedir. Bu çalışmada;

- Şahıslara yönelik yapılan inceleme ve değerlendirmeler, tespiti yapılan 26 soruşturma kapsamında uyuşturucu madde ticareti suçunu işleyen şahıslar ile ilgilidir.
- Suç yapıları ve olaylarına ilişkin değerlendirme ve analizler ise kolluğun aktif takip bilgilerini içeren ve bahsi geçen 19 suç soruşturması evraklarının içerik analizi yöntemi ile incelenmesinden oluşmaktadır.
- Çalışmada uyuşturucu madde ticareti yapan yapılara yönelik genellikle birden fazla uyuşturucu içerikli faaliyetlerinin tespiti yapılmış ve tespiti yapılan her bir faaliyet “suç olayı” adı altında soruşturma dosyasına eklenmiştir.
- Uyuşturucu içerikli olayların incelenmesine yalnızca kolluğun aktif takip bilgilerini içeren 19 soruşturma evrakının dâhil edilmesinin en temel nedeni suç birliktelikleri ve suç içerikli olayların sürecine ilişkin daha açık ve anlaşılır bilgi ve belgeyi içeriyor

olmaları ve böylelikle de işlenen suça ilişkin daha net değerlendirmeye yer veriyor olmalarıdır.

İçerik analizi yapılan soruşturma evraklarında genel olarak üç bölüm yer almaktadır: Soruşturma evraklarında birinci bölüm uyuşturucu madde ticareti yapan şüpheli şahısların bilgilerini içerirken, ikinci bölüm suç işleyen şahısların bağlantıları ve birlikte hareket ettiklerini gösterir görsellerini içermektedir. Soruşturma evrakının üçüncü bölümünde ise suç unsuru içeren ve uyuşturucu madde ticareti yapıldığını gösterir olay veya olaylara yer verilmektedir. Eğer yapı tek kişilik bir yapı ise suç içeren olay veya olaylara ilişkin bilgiler ikinci bölümde yer almaktadır.

Yapılan bu çalışmanın amacı, Erzurum'da uyuşturucu madde ticareti suçunu işleyen bireylerin, yapıların ve uyuşturucu içerikli suç olaylarının profilinin oluşturulmasıdır. Bu kapsamda da yapılan çalışmada üç ana konu üzerinde analizlerde bulunulmuştur. İlk olarak incelemeye tabi tutulan 26 soruşturma dosyasında işlem yapılmış 190 uyuşturucu madde satıcısı şahsın demografik özellikleri (cinsiyet, yaş aralığı, doğum yeri, nüfus kaydı, ikamet yeri, medeni durumu, eğitim durumu, mesleki durumu) üzerinde durulmuş ve şahısların suç geçmişi incelenmiştir. Birinci bölümde incelenen veriler soruşturma evrakının özellikle ilk bölümünde yer alan bilgilerden elde edilmiştir fakat soruşturma evrakının içerik analizinde şahıslarla ilgili geçen diğer bilgilerden de faydalanılmıştır. Analize tabi tutulan bilgiler şahısların uyuşturucu madde ticareti şüphesi ile kolluk tarafından Cumhuriyet Savcılığına gönderildiği tarih itibarı ile elde edilen verileri içermektedir.

İkinci bölümde, incelenen soruşturmalarda geçen suç yapıları ise içerdiği şüpheli sayısı, uyuşturucu madde ticareti biçimi, uyuşturucu madde temini ve faaliyet bölgesi başlıkları altında öne çıkan ortak noktalar ve farklılıklar temelinde değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Son olarak işlenen suçun özellikleri ve detayları üzerinde durulmuş ve bu kapsamda 19 suç soruşturmasında tespit edilen toplam 250 uyuşturucu madde ticareti olayı incelenmiştir ki bu olaylar soruşturmaların alt olaylarını oluşturmaktadır. Olay incelemelerinde 4 farklı uyuşturucu madde ticareti olay tipi olduğu görülürken, olayların çoğunluğunun soruşturma konusu olan ve TCK 188. Madde kapsamında uyuşturucu madde suçunu teşkil eden uyuşturucu maddenin toptan nakilleri ve uyuşturucu maddenin perakende olarak sokak satışı olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmada bu suç tiplerini içerir olaylar detay incelemesine tabi tutulmuştur.

3. Araştırmanın Bulguları

3.1 Uyuşturucu Madde Ticareti Yapan Şahısların Özellikleri

Bu bölümde kolluğun aktif takibini içerir 19 suç soruşturmasında uyuşturucu madde ticareti yaptığı şüphesi ile işlem yapılan 177 şahıs ile Erzurum ili içerisinde faaliyet gösteren ve uyuşturucu madde ticareti şüphesi ile işlem yapılan 13 şüpheli şahsa ilişkin bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara ilişkin özellikler; cinsiyet, yaş aralığı, doğum yeri, nüfus kaydı, ikamet adresi, medeni durumu, eğitim durumu, mesleği, suç kaydı sayısı ve işlenen suç türleri olmak üzere 10 farklı alanda incelemeye tabi tutulmuştur;

- Şahısların "cinsiyet" durumları incelendiğinde, çok büyük bir bölümünün (% 98,9) "erkek" olduğu görülmüştür. Şüpheli olarak işlem yapılan iki bayan şahsın ise soruşturma dosyalarındaki şüpheli konumlarının diğer şüpheli şahıslara kıyasla "zayıf" olduğu gözlemlenmiştir.
- Şahısların yaşlarının 15-70 yaş aralığında değiştiği, yaşlarının ortancasının 25, yaş ortalamasının 26,74 ve standart sapmasının 7,89 olduğu tespit edilmiştir. Şahısların yaş aralıkları incelendiğinde % 86,8'inin 35 yaş ve altı şahıslardan oluştuğu ve % 55,3'ünün 25 yaş ve altı şahıslardan oluştuğu görülmüştür.
- Şahısların doğum yerlerine ilişkin bilgiler incelendiğinde, % 67,9'unun Erzurum Merkez (Palandöken, Yakutiye, Aziziye) doğumlu oldukları görülürken, % 85,3'ünün Erzurum Merkez veya dış ilçesi doğumlu olduğu tespit edilmiştir. Doğum yeri diğer iller olan 28

şahıstan 18'inin uyuşturucu madde temin edilen ve/veya uyuşturucu madde ticaretini diğer illerde yürüten şahıslar olduğu görülmektedir.

- Şahısların nüfus kayıtları incelendiğinde, % 62,6'sının Erzurum Merkez ilçeleri (Palandöken, Yakutiye, Aziziye) nüfusuna kayıtlı şahıslardan oluştuğu görülürken, % 83,7 sinin Erzurum Merkez ve dış ilçesi nüfusuna kayıtlı şahıslardan olduğu tespit edilmiştir. Diğer iller nüfusuna kayıtlı olan 31 şahıstan 18'inin diğer illerde faaliyet gösteren fakat soruşturma kapsamında işlem yapılan şahıslardan olduğu anlaşılmıştır.
- Şahısların ikamet yerleri incelendiğinde, % 86,3'ünün Erzurum merkezinde ikamet ettiği görülmektedir. Erzurum merkezinde ikamet eden şahısların % 67,7'sinin Yakutiye ilçesinde ikamet eden şahıslardan oluştuğu tespit edilmiştir. Şüpheli şahıslardan dış ilçede ikamet eden şahıs sayısının oldukça az oranda (% 0,5) olduğu görülürken diğer illerde ikamet eden şahıs oranı %13,2'dir.
- Şahısların medeni durumu incelendiğinde ise çoğunluğunun (% 55,3) "bekâr" olduğu görülürken, "evli" olan şahısların % 42,1'lik önemli bir oranda olduğu tespit edilmiştir. % 2,6'lık kısım ise boşanmış şahıslardan oluşmaktadır.
- Şahısların eğitim durumu incelendiğinde, 190 şahıstan 126'sının eğitim durumuna ilişkin bilgilere ulaşılmış ve % 82,9'unun eğitim durumunun ilköğretim (ilkokul, ortaokul) ve aşağısı olduğu, % 16,4'ünün lise eğitimi almış olduğu ve 1 şahsın ise üniversite öğrencisi olduğu tespit edilmiştir.
- Şahısların mesleki durumlarına incelendiğinde, 190 şahıstan 166'sının mesleki durumuna ilişkin bilgilere ulaşılmış ve 27 şahıs işsiz olduğunu beyan ederken, 2 şahıs öğrenci ve 1 şahıs emekli olduğunu beyan etmiştir. 136 şahıs ise mesleki durumları ile ilgili 44 farklı iş türü beyan etmişlerdir. Bu kapsamda uyuşturucu madde ticareti yapan şahısların % 71,1'inin işsiz veya belirli bir sanat, eğitim veya beceri gerektirmeyen işlerde çalıştığı, % 24,1'inin belirli bir eğitim gerektirmeyen fakat beceri ve sanat gerektiren bir işte çalıştığı ve % 3'ünün örgün eğitim gerektiren bir işte çalıştığı tespit edilmiştir.
- Şahısların uyuşturucu madde ticareti dışındaki suç kayıtları incelendiğinde, % 13,2'sinin uyuşturucu madde ticareti dışında başka bir suçtan kaydı olmadığı görülmekte fakat % 86,8'inin daha önce başka bir suç işlemiş şahıslardan oldukları anlaşılmaktadır. İşlenmiş olan uyuşturucu madde ticareti dışındaki diğer suç türleri incelendiğinde ise şahıslardan % 48,9'unun hırsızlık türleri (otodan hırsızlık, evden hırsızlık, yankesicilik vs) ve nitelikli hırsızlık suçlarından da suç kayıtlarının olduğu görülürken, % 46,8'inin kasten yaralama, % 35,8'inin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmak, % 34,2'sinin 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler hakkındaki kanuna muhalefet, % 11,6'sının ise Yağma/Nitelikli Yağma suçlarından suç kayıtlarının olduğu görülmektedir. Şahısların bu sayılan suç türleri dışında yaklaşık 40 farklı suç türünden kayıtları olduğu tespit edilmiştir.

3.2 Soruşturmalar ve Uyuşturucu Madde Ticareti Yapan Yapılar

Bu bölümde uyuşturucu madde ticaretine ilişkin 2010-2012 yılları arasında Erzurum'da yürütülmüş suç soruşturmaları incelenmiştir. Yapıların tüm özelliklerine ulaşılabilmesi amacıyla kolluğun aktif takip yürüttüğü suç soruşturmaları seçilerek incelemeye tabi tutulmuştur. Tablo1'de de belirtildiği üzere 2010 yılında 3, 2011 yılında 3 ve 2012 yılında 13 olmak üzere uyuşturucu madde ticareti konulu aktif takip yürütülmüş 19 suç soruşturması olduğu tespit edilmiştir. Bahse konu suç soruşturmalarında 2010 yılında 49, 2011 yılında 59 ve 2012 yılında 72 şahsa uyuşturucu madde ticareti yaptıkları şüphesi ile işlem yapılmıştır.

Tablo 1. Yıllara göre yürütülen aktif takip uygulanmış soruşturma ve şahıs sayısı

Yıllar	Yürütülen Soruşturma Sayısı	Soruşturmaya Konu Şahıs Sayısı
2010	3	49
2011	3	59
2012	13	72

İncelenen suç soruşturmalarında aktif takip yürütülmüş yapıların tamamı Erzurum ilinde faaliyet göstermiş olan yapılardır. Bu bölümde yürütülen soruşturmalara ilişkin detaylı bilgilere şüpheli sayısı, ticareti yapılan uyuşturucu madde türü, ticaret şekli, faaliyette bulunulan ilçe başlıkları altında yer verilmiştir. 19 suç soruşturmasında yer alan 177 şüpheli şahıstan üç şahsa uyuşturucu madde ticareti suçundan iki kez işlem yapıldığı tespit edilmiştir.

Soruşturmalar genel olarak incelendiğinde;

- Bahse konu 19 soruşturmanın dördü suç yapısı tek kişiden oluşurken, yedi soruşturmada suç yapılarının 10 kişi ve üzeri olduğu görülmektedir
- 2010 ve 2011 yılında yürütülmüş olan altı soruşturmanın beşinde şüpheli sayısının 15 ve üzeri olduğu görülürken, 2012 yılındaki soruşturmalarda en yüksek şüpheli sayısı 14'tür
- Birden fazla bireyi barındıran yapıların beşinde örgütsel bir yapının (devamlılık, hiyerarşi ve işbölümü özelliklerine sahip) varlığı tespit edilmiştir
- İncelenen soruşturmaların tamamında "esrar" maddesi ticareti yapıldığı görülmüştür ve dört soruşturmada esrar maddesi ticareti yanında "ecstasy" hapların ticaretinin de yapıldığı tespit edilmiştir
- Erzurum'da ecstasy maddesi ticaretinin 2011 yılında bir soruşturmada ve bir olayda varlığı tespit edilirken 2012 yılında üç farklı soruşturmada ecstasy ticaretinin olduğu görülmektedir
- 19 soruşturmanın 18'inde uyuşturucu madde ticareti şeklinin "sokak satıcılığı" olduğu görülmüştür. 2012 yılında yapılan bir soruşturma ise diğer soruşturmalardan tamamen farklıdır. Bahse konu soruşturmada uyuşturucu madde ticaretinin toplu miktarlarda yapıldığı tespit edilmiştir
- İncelenen soruşturmaların çoğunluğunda (% 37) Bingöl ilinin esrar maddesi temin edilen il olduğu görülürken, esrar maddesi temin edilen diğer iller Diyarbakır, Ağrı ve Van olarak karşımıza çıkmaktadır
- Ecstasy maddesinin temininin Bursa, Diyarbakır ve İzmir olmak üzere üç farklı ilden gerçekleştirildiği tespit edilmiştir
- İncelenen yapıların tamamının Yakutiye ilçesinde faaliyet gösterdiği bunun yanında 5 suç yapısının Yakutiye ilçesi yanında diğer ilçelerde de faaliyet gösterdiği görülmüştür.

3.3 Suç İçerikli Olaylar

Bu bölümde şahısların soruşturma sürecinden işledikleri tespit edilen suçlar incelemeye tabi tutulmuştur. İncelenen 19 suç soruşturmasında uyuşturucu madde ticareti yaptığı şüpheli ile soruşturma yürütülen 177 şahıs tarafından gerçekleştirilmiş 250 uyuşturucu madde içerikli olay olduğu tespit edilmiştir. Bahse konu bu olaylar 19 suç soruşturması içerisinde yer alan alt olayları oluşturmaktadır. Suç olayları incelendiğinde, olayların Tablo 2'te de ayrıntılı bir şekilde gösterildiği üzere dört farklı özellikte olduğu görülmüştür;

- a) *Uyuşturucu Madde Sokak Satışı*: Uyuşturucu maddelerin uyuşturucu madde kullanıcısı olan şahıslara düşük miktarlarda satışlarına ilişkin olayları içermektedir.
- b) *Uyuşturucu Madde Nakli*: Şüpheli şahısların diğer illerden toplu miktarda uyuşturucu madde nakillerini içermektedir.
- c) *Toplu Halde Uyuşturucu Madde Bulundurma*: Şüpheli şahıslardan Erzurum merkezinde toplu miktardaki uyuşturucu madde yakalamalarını içermektedir.
- d) *Kullanmak İçin Uyuşturucu Madde Bulundurma*: Şüpheli şahıslardan Erzurum merkezinde düşük miktarda yapılan uyuşturucu madde yakalamalarını içermektedir.

Tablo 2. Uyuşturucu madde içerikli suç türleri, olay sayıları ve yüzdeleri

Suç Türü	Olay Sayısı	Yüzde (%)
Uyuşturucu Madde Sokak Satışı	199	% 79,6
Uyuşturucu Madde Nakli	31	% 12,4
Toplu Halde Uyuşturucu Madde Bulundurma	10	% 4
Kullanmak Amacıyla İle Uyuşturucu Madde Bulundurma	10	% 4
TOPLAM	250	%100

Tablo 2 incelendiğinde soruşturmalarda geçen 250 olayın % 79,6 (199 olay)'sının uyuşturucu madde sokak satışı olduğu görülmektedir. Olayların % 12,4 (31 olay)'ünün ise uyuşturucu maddenin nakledilmesi olaylarını içerdiği tespit edilmiştir. Şüpheli şahıslar tarafından işlendiği tespit edilen toplu halde uyuşturucu madde bulundurma ve kullanmak maksadıyla uyuşturucu madde bulundurma suçlarının ise % 4 (10 Olay)'lük oranlarda gerçekleştiği görülmüştür.

Tablo 3'te ise bahse konu 250 olayın içerdiği uyuşturucu madde türlerine ilişkin bilgiye yer verilmiştir. Uyuşturucu madde içerikli olayların incelemesinde esrar ve ecstasy olmak üzere iki tür uyuşturucu madde içeriği olduğu görülmüş ve 4 olayda esrar ve ecstasy maddelerinin birlikte yakalandığı tespit edilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde tespit edilen 250 olayın %96 (243 olay)'sının esrar maddesi içerdiği, %4 (10 olay)'ünün ecstasy maddesi içerdiği tespit edilmiştir.

Tablo 3. Olayların içerdiği uyuşturucu madde türleri, olay sayıları ve yüzdeleri

Uyuşturucu Madde Türü	Olay Sayısı	Yüzde (%)
Esrar Maddesi	243	% 96
Ecstasy Maddesi	11	% 4
TOPLAM	254	% 100

3.3.1 Uyuşturucu Madde Sokak Satışı Olayları

Bu bölümde uyuşturucu madde satıcısı olan şahısların, uyuşturucu madde kullanıcısı olan şahıslara uyuşturucu madde satışları incelenmiştir. Yapılan incelemede tespit edilen iki madde türünde (esrar ve ecstasy) satın alınan madde miktarları, uyuşturucu maddenin satışının gerçekleştirildiği ilçe, uyuşturucu maddenin satışının yapıldığı yer ve uyuşturucu maddeyi birlikte satın alan kişi sayısı başlıkları altında incelenmiştir. İnceleme sonucu elde edilen bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

- Sokakta yapılan uyuşturucu madde ticaretinin iki tür olduğu (esrar ve ecstasy) çok büyük oranda (% 96,1) esrar maddesi ticareti içerikli olduğu, 4 olayda ise esrar maddesi ve ecstasy hapların birlikte ticaretinin yapıldığı tespit edilmiştir.
- Sokakta ticareti yapılan uyuşturucu madde miktarlarına ilişkin yapılan incelemede ise ticaretin büyük oranda 0-5 gram esrar (%79) ve 0-5 adet ecstasy (%87,5) aralığında olduğu tespit edilmiştir,
- Sokakta uyuşturucu madde satışına ilişkin tespit edilen 199 olayın satışının çok büyük bir bölümünün (%92,4) Yakutiye ilçesinde gerçekleştiği görülmektedir,
- Sokakta uyuşturucu madde satışına ilişkin tespit edilen 199 olayın satışının gerçekleştirildiği yerler üç farklı sınıflama altında incelenmiştir; metruk bina, ortak alan ve satıcının mahallesi. Sınıflamada yer alan "metruk bina", terk edilmiş ve kullanılmayan mekânları anlatmaktadır. "Ortak alan" sınıflaması belirli bir özelliği olmayan ve bütün bireylerin erişiminde olan mekânları anlatmaktadır. "Satıcının mahallesi" sınıflaması, satıcının uyuşturucu madde satışı için tercih ettiği, kolluğun erişiminin çabuk fark edildiği, kontrolün sokak satıcıları tarafından daha kolay sağlandığı, yabancı bireylerin çabuk fark edildiği ve satıcının ikametinin yakınında bulunan bölgeleri anlatmaktadır. Sokak satıcılarının gerçekleştirdiği uyuşturucu madde ticareti olaylarının %45,5'lik bir oranla belirli bir ayırt edici özelliği olmayan ortak kullanım alanlarında meydana geldiği görülürken, %31,5'lik bir oranda satıcının mahallesinde ve %23'lük bir oranda metruk binalarda gerçekleştiği tespit edilmiştir.
- Uyuşturucu maddeyi birlikte alan kullanıcıların sayılarını gösterir bilgilere, soruşturma kapsamında kolluk tarafından hazırlanan tutanaklarının incelenmesi sonucu ulaşılmıştır. Bu kapsamda uyuşturucu madde alan şahısların, çoğunlukla (% 65) bir grup halinde (en az iki kişi ve üzeri) bu suçu işlediği ve % 39'luk bir oranla iki kişilik gruplarla uyuşturucu madde alımının en yüksek alım grubu olduğu tespit edilmiştir.

3.3.2 Uyuşturucu Madde Nakil Olayları

Bu bölümde uyuşturucu madde satıcısı olan şahısların, uyuşturucu madde kullanıcısı olan şahıslara satmak için temin ettikleri toplu miktardaki uyuşturucu maddelerin nakil olayları incelenmiştir. Yürütülen 19 suç soruşturmasında tespit edilen 31 nakil olayından 28'inin hedef ilinin Erzurum olduğu tespit edilmiş ve bahse konu 28 olay bu bölümde incelemeye tabi tutulmuştur. Erzurum'a yapılan uyuşturucu madde nakil olayları; nakledilen uyuşturucu madde türü, uyuşturucu madde temin edilen il, nakledilen madde miktarı ve nakil aracı olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Uyuşturucu madde satıcısı olan şahısların, Erzurum'da bulunan uyuşturucu madde kullanıcısı olan şahıslara satmak için temin ettikleri toplu miktardaki uyuşturucu maddelerin nakil olaylarına ilişkin bilgiler incelendiğinde;

- Erzurum'a nakledilen uyuşturucu madde miktarının iki tür olduğu (esrar ve ecstasy) ve çok büyük oranda (% 89,3) esrar maddesi olduğu görülmektedir
- Erzurum'da ticareti yapılan esrar maddesinin dört farklı ilden (Bingöl, Van, Diyarbakır ve Ağrı) temin edildiği görülürken, madde teminlerinin büyük çoğunluğunun Bingöl (% 44) ve Van (% 40) illerinden olduğu tespit edilmiştir
- Erzurum'da ticareti yapılan ecstasy maddesinin üç farklı ilden temin edildiği tespit edilmiştir
- Nakli yapılan esrar maddesi miktarlarının çoğunlukla (% 86) 4000 gramı geçmeyen miktarlarda olduğu görülmüş ve ecstasy nakillerinin ise 100 adedi geçmeyen miktarlarda olduğu tespit edilmiştir
- Uyuşturucu madde naklinde dört farklı araç tipine rastlanırken, uyuşturucu madde tacirlerinin nakillerde genel olarak otobüsü en çok oranda (% 39) ve kişisel araç - kiralık araç kullanımının birbirine yakın oranlarda (% 32,1 - % 25) olduğu tespit edilmiştir.

4. Bulguların Genel Olarak Değerlendirilmesi ve Analizi

Elde edilen bulgular çerçevesinde;

- Erzurum'da uyuşturucu madde ticaretinin genel olarak sokak satışı şeklinde gerçekleştirildiği, uyuşturucu madde yetiştiriciliğine, üretimine ve toplu olarak uyuşturucu madde satışına nadiren rastlanıldığı
- Erzurum'da uyuşturucu madde ticaretinin genel olarak grup halinde gerçekleştirildiği
- Uyuşturucu madde ticareti yapan şahısların birbirleri ile irtibatlı olduğu
- Çoğunlukla esrar maddesi ticareti ve nakli yapıldığı ve bu kapsamda Erzurum'da "esrar" maddesi kullanımının yoğun olduğu fakat ecstasy hap kullanımı ve satışının da son yıllarda Erzurum'da yaygınlaşmaya başladığı
- Uyuşturucu madde satışının çoğunlukla Yakutiye ilçesinde gerçekleştiği ve bunda satıcıların da çoğunluğunun ikamet bölgesi olması, ulaşım kolaylığı bulunması ve merkezi bir bölge olması faktörlerinin etkili olduğu
- Uyuşturucu madde satıcılarının kolluk takibine karşı önlem olarak uyuşturucu madde satışını kendi mahallerinde veya metruk binalarda gerçekleştirdiği
- Uyuşturucu madde kullanımının çoğunlukla grup halinde olduğu ve uyuşturucu maddenin kullanmak maksadıyla satın alındığı
- Soruşturma bazında uyuşturucu maddenin en çok Bingöl ilinden temin edildiği, olay bazında ise Bingöl ve Van illerinin en çok uyuşturucu madde temin edilen iller olduğu
- Uyuşturucu madde nakillerinin çok büyük oranda 4 kg ve altında gerçekleştiği
- Nakillerde kullanılan belirli bir araç türünün olmadığı otobüs, kiralık araç veya kişisel araç olmak üzere 3 tür araçla nakillerin gerçekleştirildiği
- Uyuşturucu madde satıcılarının çok büyük oranda "erkek" olduğu ve uyuşturucu madde ticaretinin Erzurum'da erkekler tarafından gerçekleştirildiği
- Uyuşturucu madde satıcılarının yaş ortalamasının 26,74 olduğu ve uyuşturucu madde ticaretinin genç bireyler tarafından gerçekleştirildiği

- Uyuşturucu madde satıcılarının doğum ve nüfus kayıtlarının çok büyük oranda Erzurum merkez ve dış ilçesi olduğu ve bu bağlamda uyuşturucu madde ticareti suçunun Erzurum'a göçle taşınmadığı
- Uyuşturucu madde satıcılarının çok büyük oranda Erzurum Merkez'de ikamet ettiği ve Erzurum merkezinde ikamet eden şahısların genel olarak (% 67,7) Yakutiye ilçesinde ikamet ettiği
- Uyuşturucu madde satıcılarının belirli bir medeni durumunun olmadığı ve birbirine yakın oranlarda evli ve bekâr şahısların bulunduğu
- Uyuşturucu madde satıcılarının eğitim durumunun düşük olduğu
- Uyuşturucu madde satıcılarının çoğunlukla işsiz veya belirli bir mesleki beceriye sahip olmayan şahıslardan oluştuğu
- Uyuşturucu madde satıcılarının çok büyük oranda daha önce sabıkası olan şahıslardan olduğu ve yarıya yakın oranda "hırsızlık türü" suç işlemiş şahısların uyuşturucu madde ticareti yaptığı görülmektedir.

Sonuç

Yapılan bu çalışmada, Erzurum ili için uyuşturucu madde ticareti üç farklı yönüyle incelemeye tabi tutulmuş ve uyuşturucu madde ticareti şüphelisi, suç yapısı ve olay profili ortaya konulmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular daha önce yapılmış olan çalışmaları destekler mahiyettedir fakat yeni bir kısım bulgulara da ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda Erzurum ilinde uyuşturucu olarak esrar maddesinin kullanımının yoğun olduğu fakat ecstasy hapların da Erzurum'da kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu kapsamda da uyuşturucu kullanımında esrar maddesine kıyasla içeriğine ve sentetik oluşu nedeniyle daha ciddi özellikleri sahip ve bilinç düzeyi üzerinde daha etkili uyuşturucu türü olan "ecstasy" hap kullanımına geçiş olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılmış olan bu araştırmada uyuşturucu madde ticareti yapan şahısların güven duygusu nedeniyle tanıdıkları şahıslardan uyuşturucu madde temin ettikleri görülmektedirler. Erzurum'a uyuşturucu çoğunlukla uyuşturucu madde satıcıları tarafından Erzurum'un komşusu olan Bingöl, zaman zaman ise Van, Diyarbakır ve Ağrı illerinden temin edilmek suretiyle getirilmektedir.

Erzurum'da uyuşturucu maddenin çoğunlukla arkadaş grubu içerisinde tüketildiği yine dikkat çeken bir bulgudur. Asker uğurlamaları ve kutlamalarda da yine esrar maddesinin kullanımının olduğu yapılan araştırmada el edilen bulgular arasındadır. Bu kapsamda da esrar maddesi Erzurum ilinde arkadaş grubu içerisinde eğlence amaçlı tüketilirken, zaman içerisinde bu tür bir kullanım bağımlılığa dönüşmekte ve bireysel olarak uyuşturucu tüketimi haline almaktadır.

Sokak satıcılarının iş durumu, eğitim durumu ve suç kayıtları da göz önünde bulundurulduğunda bireylerin genel olarak uyuşturucu madde ticaretinden kazandıkları gelire yaşamlarını idame ettirdikleri anlaşılmaktadır. Uyuşturucu madde ticaretinde edilen gelir uyuşturucu madde temin edilen bölge ve uyuşturucunun "kalitesi" gibi faktörler nedeniyle değişebilmektedir fakat genel olarak böyle bir ticaretten gidere oranla beş katı gelir elde edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte uyuşturucu madde ticaretinin çoğunluklu grup halinde gerçekleştirilmesi nedeniyle elde edilen gelir bölünmektedir.

Yapılan çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise Erzurum'da sokak satıcılarının büyük oranda Erzurum'da doğan, nüfus kaydı Erzurum olan ve Erzurum'da ikamet eden şahıslar tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür ki bu bulgu bize uyuşturucu madde ticareti suçunun Erzurum'a göçle taşınmadığını göstermektedir. Bu kapsamda da Erzurum kentinde uyuşturucu madde ticaretinin Erzurum kökenli şahıslar tarafından gerçekleştirildiği söylenebilmektedir.

Yapılan bu çalışmada uyuşturucu madde satıcılarının çok büyük oranda erkek olduğu görülmüştür ki bu bulgu Ünlü ve Evcin (2011)'in çalışmasındaki bulguları desteklemektedir. Bunun yanında Sales ve Murphy (2007) ve Coomber ve Maher (2006)'in çalışmasında mülakat yapılan uyuşturucu madde satıcılarının da çoğunluğunun erkek bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Ünlü ve Evcin (2011)'in çalışmasında uyuşturucu madde ticareti yapan şahısların yaş ortalaması 32, Atkyns ve Hanneman (1974)'in çalışmasında uyuşturucu madde satıcılarının % 80'inin 20-25 yaş aralığında, Sales ve Murphy (2007)'in çalışmasına katılan bireylerin yaş ortalaması 27 ve Coomber ve Maher (2006)'un çalışmasında buluna bireylerin yaş ortalaması 29'dur. Yapılan bu çalışmada ise uyuşturucu madde satıcılarının yaş aralığını 15-70 olduğu yaş ortalamasının 26,7 olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmada elde edilen bulgular daha önceki çalışmaları destekler mahiyettedir ve uyuşturucu madde satıcılarının genel olarak 20-30 yaş aralığında genç bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Yapılmış olan bu çalışmada uyuşturucu madde ticareti yapan bireylerin eğitim durumunun düşük olduğu görülmüştür ki bu bulgular Ünlü ve Evcin (2011) ve Coomber ve Maher (2006) tarafından yapılan çalışmalardaki bulguları desteklemektedir. Buna karşın Atkyns ve Hanneman (1974) ve Sales ve Murphy (2007)'nin çalışmasına katılan uyuşturucu madde satıcılarının eğitim durumunun yüksek olduğu görülmektedir.

Yapılmış olan bu çalışmada uyuşturucu madde satıcılarının büyük oranda işsiz veya herhangi bir mesleki beceriye sahip olmayan bireyler olduğu görülmektedir ki bu bulgu Ünlü ve Evcin (2011) ve Atkyns ve Hanneman (1974) tarafından yapılan çalışmadaki bulguları desteklemektedir. Bununla birlikte Sales ve Murphy (2007)'nin çalışmasına katılan uyuşturucu madde satıcılarının çoğunluğunu bir işte çalıştığı görülmektedir.

Ünlü ve Evcin (2011) tarafından yapılan çalışmada uyuşturucu madde ticareti yapan şahısların ikamet bölgelerine yakın olan bölgede uyuşturucu madde ticaretini gerçekleştirdiği görülmektedir ve bu çalışmada da benzer bir bulguya ulaşılmıştır; Erzurum merkezindeki sokak satıcılarının % 67,7'si Yakutiye ilçesinde oturmaktadır ve uyuşturucu madde ticaretinin % 92,4'ü Yakutiye ilçesinde gerçekleşmiştir. Fakat farklı bir ilçe olan Palandöken'de ikamet eden sokak satıcıları (% 28 oranında) da merkezi bir bölge olması, ulaşımın daha kolay olması, daha çok bilinmesi ve kalabalık içerisinde kolay gizlenebilmeleri nedeniyle Yakutiye ilçesinde uyuşturucu madde satışını gerçekleştirmektedir ki bu bulgu bir önceki bulgu ile çelişmektedir. Bu kapsamda da Yakutiye ilçesinde ikamet eden şahıslar, Yakutiye ilçesinde yer alan metruk binalar ve kendi mahallerinde uyuşturucu madde satışını gerçekleştirdiği görülürken (bu satışlar uyuşturucu madde satışının %53,3'ünü oluşturmaktadır), Palandöken ilçesinde ikamet eden şahısların Yakutiye ilçesine gelerek burada uyuşturucu madde satışı gerçekleştirdikleri ve "ortak alanları" kullandıkları tespit edilmiştir.

Ünlü ve Evcin (2011)'in çalışmasında sokak satıcılarının % 52,4'ünün başka suçlardan kaydı olduğu görülmüştür fakat Erzurum örneği için bu oran oldukça yüksektir. Erzurum'da faaliyet yürüten sokak satıcılarının % 86,8 oranında başka suçlardan kaydı olan şahıslar olduğu görülürken bu suçların büyük bir oranını "hırsızlık, 6136 SKM ve kasten yaralama" suçları oluşturmaktadır. Bu kapsamda da uyuşturucu madde ticaretinin Erzurum'da daha önceden "hırsızlık, 6136 SKM, kasten yaralama" suçlarından birini veya birkaçını işlemiş olan şahıslar tarafından gerçekleştirildiği söylenebilmektedir.

Yapılmış olan bu çalışmada, uyuşturucu madde ticareti bireylerin % 50'ye yakın oranda hırsızlık türü olan bir suçtan kaydı olduğu görülürken bu bulgu Denton ve O'Malley (2001)'in çalışmasındaki suç türleri ile benzerlik içerisinde ve çalışma bulgularını desteklemektedir.

KAYNAKÇA

- ALLIASKAROV, Bekchoro; BAKIEV, Erlan; KAPLAN, İsmet, (2010). "The Relationship between Crime and Multiple Drug and Alcohol Use: The Case of USA", *Turkish Journal of Police Studies*, C. 12, S. 4, s. 51-74.
- ATKYNs, Robert L. & HANNEMAN, Gerhard J. (1974). "Illicit Drug Distribution and Dealer Communication Behavior", *Journal of Health and Social Behavior*, C. 15, S. 1, s. 36-43.
- BLUMSTEIN, Alfred, (1995). "Youth Violence, Guns, and The Illicit-Drug Industry", *The Journal of Criminal Law and Criminology*, C. 86, S. 1, ss. 10-36.
- COOMBER, Ross & MAHER, Lisa, (2006). "Street-Level Drug Market Activity in Sydney's Primary Heroin Markets: Organization, Adulteration Practices, Pricing, Marketing and Violence", *Journal of Drug Issues*, C. 36, S. 3, s. 719-753.
- DENTON, Barbara & O'MALLEY, Pat, (2001). "Property Crime and Women Drug Dealers in Australia", *Journal of Drug Issues*, C. 31, S. 2, ss. 465-486.

EMCDDA 2012 Annual Report on the State of the Drugs Problem in Europe, www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_190854_EN_TDAC12001ENC_.pdf, Erişim tarihi 02.04.2013.

FAGAN, Jeffrey. (1989). "The Social Organization of Drug Use and Drug Dealing among Urban Gangs", *Criminology*, C. 27, S. 4, s. 633-669.

GATELY, Natalie; FLEMING, Jennifer; MORRIS, Robyn; MCGREGOR, Catherine, (2012), "Amphetamine Users and Crime in Western Australia, 1999-2009", *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*, C. 437, s. 1-6.

GÖKÇEGÖZ, Fazlı & USTA, Enes, (2012), "Uyuşturucu Maddenin Arz Boyutu (Madde Piyasası)", *TUBİM 2012 Uyuşturucu Raporu*, ss. 144-154. http://www.tubim.gov.tr/dosyalar/raporlar/Tubim_Raporu_2012.pdf, Erişim tarihi 02.04.2013.

HUIZİNGA, David; LOEBER, Rolf; THORBERRY, Terence P., (1993). "Longitudinal Study of Delinquency, Drug Use, Sexual Activity, and Pregnancy Amongchildren and Youth in Three Cities", *Public Health Reports*, C. 108, S. 1, s. 90-96.

HUNT, Dana E., (1990). "Drugs and Consensual Crimes: Drug Dealing and Prostitution", *Crime and Justice*, C. 13, s. 159-202.

JACINTO, Camille; DUTERTE, Micheline; SEALS, Paloma; MURPHY, Sheigla, (2008). "I'm not a Real Dealer: The Identity Process of Ecstasy Sellers", *Journal of Drug Issues*, C. 38, S. 2, s. 419-444.

JARVIS, Graham & PARKER, Howard, (1989). "Young Heroin Users and Crime: How Do The New Users Finance Their Habits?", *British Journal of Criminology*, C. 29, S. 2, s. 175-185.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2011 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.kom.gov.tr/Tr/Dosyalar/Dosyalar/2011_Raporu.pdf, Erişim tarihi 02.04.2013.

KARAKAYA, Musa, (2013). "Uyuşturucu Madde Ticareti Yapan Suç Örgütlerinin Yapıları ve Suç Faaliyetleri: Erzurum Örneği", *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, C. 4, S. 1, s. 43-60.

PAYNE, Jason & GAFFNEY, Antonette, (2012). "How Much Crime is Drug or Alcohol Related? Self-Reported Attributions of Police Detainees", *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*, C. 439, s. 1-6.

SALES, Paloma & MURPHY, Sheigla, (2007). "San Francisco's Freelancing Ecstasy Dealers: Towards a Sociological Understanding", *Journal of Drug Issues*, C. 37, S. 4, s. 913-949.

TEWKSBURY, Richard & MUSTAİNE, Elizabeth E., (1998). "Lifestyles of The Wheelers and Dealers: Drug Dealing among American College Students", *Journal of Crime and Justice*, C. 21, S. 2, s. 37-56.

TUNÇOĞLU, Tolga, (2012). "Madde Kullanım Yaygınlığı", *TUBİM 2012 Uyuşturucu Raporu*, s. 50-54. http://www.tubim.gov.tr/dosyalar/raporlar/Tubim_Raporu_2012.pdf, Erişim tarihi 02.04.2013.

UNODC 2012 World Drug Report. www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf, Erişim tarihi 02.04.2013.

ÜNLÜ, Ali & EVCİN, Uğur, (2011). "Sosyo-Ekonomik ve Çevresel Faktörlerin Sokak Satıcıları Üzerindeki Etkileri: İstanbul'dan Kesitsel Bir Çalışma", *Polis Bilimleri Dergisi*, C. 13, S. 3, s. 81-108.

ÜNLÜ, Ali & GÖRÜCÜ, Serap, (2012). "Madde Bağlantılı Suçlar, Madde Bağlantılı Suçların Önlenmesi ve Cezaevleri", *TUBİM 2012 Uyuşturucu Raporu*, s. 126-134. http://www.tubim.gov.tr/dosyalar/raporlar/Tubim_Raporu_2012.pdf, Erişim tarihi 02.04.2013.